

Betül KAYA

**MÖHUK ÇERÇEVESİNDE
TANINMIŞ YABANCI
MAHKEME KARARLARININ
KESİN HÜKÜM ETKİSİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TÜRK MEDENİ USÛL HUKUKUNDA MAHKEME KARARLARININ KESİN HÛKÛM ETKİSİ

I. Mahkeme Kararı ve Etkilerinin Sınıflandırılması	7
A. Mahkeme Kararı Kavramı ve Türleri	7
1. Mahkeme Kararı Kavramı	7
2. Mahkeme Kararı Türleri	8
a. Ara Karar	8
b. Nihai Karar	9
(1) Usûle İlişkin Nihai Karar	9
(2) Davanın Konusuz Kalması Hâlinde Verilen Karar	9
(3) Esasa İlişkin Nihai Karar (Hüküm)	10
B. Hükmün Etkileri.....	12
II. Medeni Usûl Hukukunda Kesin Hüküm Etkisi	15
A. Kesin Hükmün Amacı.....	15
B. Kesin Hükmün Tanımı.....	19
C. Terminoloji ve Sınıflandırma Sorunu	20
1. Res İudicata Karşılığı Olarak Kesin Hüküm	21
2. Yapay Bir Ayrım Olarak Şekli ve Maddî Anlamda Kesin Hüküm Ayrımı.....	25

a. Genel Olarak	25
b. Şekli Anlamda Kesin Hüküm Kavramı	27
c. Maddî Anlamda Kesin Hüküm Kavramı	28
d. Değerlendirme ve Görüşümüz	29
D. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 303 Uyarınca Kesin Hükümün Unsurları.....	31
1. Taraflar Bakımından Ayniyet	31
2. Dava Konusu Bakımından Ayniyet.....	32
3. Dava Sebebi Bakımından Ayniyet.....	34
E. Kesin Hüküm Etkisinin Sonuçları	35
1. Menfi Etki: Kesin Hüküm İtirazı.....	35
2. Müspet Etki: Kesin Hükümün “Kesin Delil” Niteliği	37
F. Kesin Hüküm Etkisinin Kapsamı.....	42
1. Kesin Hüküm Etkisinin Sübjektif Kapsamı	42
2. Kesin Hüküm Etkisinin Objektif Kapsamı	43
3. Kesin Hüküm Etkisinin Zaman Bakımından Kapsamı.....	43

İKİNCİ BÖLÜM

MÖHUK ÇERÇEVESİNDE YABANCI MAHKEME KARARLARININ KESİN HÜKÜM ETKİSİNİN KABULÜ: TANIMA

I. Milletlerarası Özel Hukuk Sahasında Yabancı Mahkeme Kararlarının Etkisinin Kabul Edilmesi Hakkında Genel Bilgi	45
A. Yabancı Mahkeme Kararlarının Etkisinin Kabul Edilmesinin Fikri Temelleri	45
B. Genel Olarak Tanıma ve Tenfiz Müessesesi	49
II. MÖHUK Uyarınca Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması	54
A. Tanıma Kavramı	54
B. Tanımanın Şartları.....	56
1. Tanımanın Ön Şartları (m. 50).....	57

a.	Yabancı Mahkeme Kararının İlâm Niteliğini Haiz Olması	57
b.	Yabancı Mahkeme Kararının Hukuk Davalarına İlişkin Olması.....	58
c.	Yabancı Mahkeme Kararının Verildiği Ülkede Kesinleşmiş Olması.....	58
2.	Tanımanın Asli Şartları (m. 54).....	62
a.	Yabancı Mahkeme Kararının Türk Mahkemelerinin Münhasır Yetkisine Girmeyen Bir Konuda Verilmiş Olması ve Aşırı Yetki Kurallarına Dayanan Mahkemeden Verilmemiş Olması	63
b.	Yabancı Mahkeme Kararının Türk Kamu Düzenine Açıkça Aykırı Bulunmaması	65
c.	Yabancı Mahkemede Davalının Savunma Haklarına Uyulmuş Olması.....	66
C.	Tanımanın Usûlü.....	67
1.	Tanımadaki İzlenecek Usûlün Tespiti.....	67
2.	Tanımanın Talebe Bağlılığı.....	70
a.	Bağımsız Tanıma Talebi	71
b.	Görülmekte Olan Dava Sırasında İleri Sürülen Tanıma Talebi.....	73
3.	Tanıma Talebinde Bulunabilecek Kimseler	77
4.	Tanıma Dilekçesine Eklenecek Belgeler	77
5.	Görevli ve Yetkili Mahkeme, Duruşma Yapılması Gereği ve Yargılama Usûlü.....	78
6.	Tanıma Talebi Hakkında Verilebilecek Kararlar	79
7.	Tanıma Talebi Hakkında Verilebilecek Kararların Kesin Hüküm Niteliği.....	80
a.	Bağımsız Tanıma Davasında Verilen Kararların Kesin Hüküm Niteliği	80
b.	Görülmekte Olan Davada İleri Sürülen Tanıma Talebi Hakkında Verilen Kararların Kesin Hüküm Niteliği.....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MÖHUK ÇERÇEVESİNDE YABANCI
MAHKEME KARARLARININ TANIMA YOLU
İLE HAİZ OLDUĞU KESİN HÜKÜM ETKİSİ

I. Genel Olarak.....	85
II. Yabancı Mahkeme Kararının Kesin Hüküm Etkisinin Sonuçları.....	86
A. Menfi Etki.....	86
1. Tanınmış Yabancı Mahkeme Kararının Kesin Hüküm Etkisinin, Türk Mahkemelerinde Görülen Esasa İlişkin Sonraki Tarihli Davalara Etkisi.....	88
2. Tanınmış Yabancı Mahkeme Kararının Kesin Hüküm Etkisinin, Türk Mahkemelerinde İleri Sürülen Başka Bir Devlet Mahkemesinden Verilen Yabancı Mahkeme Kararının Tanınması Talebine Etkisi.....	89
B. Müspet Etki.....	90
III. Yabancı Mahkeme Kararının Kesin Hüküm Etkisinin Kapsamına Uygulanacak Hukuk.....	92
IV. Yabancı Mahkeme Kararının Kesin Hüküm Etkisinin Başlangıç Anı...95	
A. MÖHUK m. 59'un Anlamı.....	95
B. Yargıtay Kararları Çerçevesinde MÖHUK m. 59 Hükmünün Uygulama Alanı.....	96
1. Genel Olarak.....	96
2. MÖHUK m. 59 Hükmünün Türk Mahkemelerinde Yabancı Boşanma Kararına İstinaden İleri Sürülen Alacak Davalarındaki Zamanaşımı Süresinin Başlangıcına Uygulanabilirliği Sorunu.....	100
a. Türk Mahkemelerinde Yabancı Boşanma Kararına İstinaden İleri Sürülen Alacak Davalarında Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı Sorununun Tespit Edilmesi.....	101

- (1) Türk Mahkemelerinde Yabancı Boşanma Kararına İstinaden Açılan Alacak Davaları Bakımından Zamanaşımına Uygulanacak Hukuk 101
- (2) Türk Hukukunda Zamanaşımı ve Boşanma Kararına Dayanan Alacak Talepleri Bakımından Zamanaşımı Süresi ve Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Ânının Tespiti 102
- i. Türk Hukukunda Zamanaşımı..... 102
- (a) Genel Olarak 102
- (b) Zamanaşımının Hüküm ve Sonuçları..... 106
- ii. Türk Hukukunda Boşanma Kararına Dayanan Alacak Taleplerinde Zamanaşımı Süresi ve Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Ânı ... 107
- b. Yargıtay'ın Konuya İlişkin Kararları 109
- (1) Yabancı Boşanma Kararının Fer'i Niteliğindeki Alacak Davalarındaki Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı Hakkında Kararlar 109
- (2) Yabancı Boşanma Kararı Nedeniyle Mal Rejiminin Sona Ermesinden Kaynaklı Alacak Davalarındaki Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı Hakkında Kararlar 111
- i. Yabancı Boşanma Kararının Verildiği Ülkede Kesinleştiği Tarihi Esas Alan Kararlar 111
- ii. Yabancı Boşanma Kararı Hakkında Verilen Tanıma ve Tenfiz Kararının Kesinleşme Tarihini Esas Alan Kararlar 112
- c. Yargıtay'ın MÖHUK m. 59 Hükmünün Zamanaşımı Süresinin Başlangıcına Uygulanmaması Yönündeki Gerekçelerinin Değerlendirilmesi..... 115
- (1) Yabancı Boşanma Kararına Dayanan Alacak Talepleri Bakımından Zamanaşımı Süresinin Başlangıcının MÖHUK m. 59 Hükmüne Göre Belirlenmesi Hâlinde Dava Hakkının Kullanılmasının İmkânsızlaşacağı Gereğesi 115

i. Alacak Davasının Görülebilirlik Koşulunun Yabancı Boşanma Kararına İlişkin Tanıma-Tenfiz Kararının Kesinleştiği Tarihe Kadar Gerçekleşmediği Gerekçesi	116
ii. Alacak Davasının, Tanıma-Tenfiz Kararının Kesinleştiği Tarihten Sonra Zamanaşımı Süresinin Geçmiş Olması İhtimali Nedeniyle Açılmaması Gerekçesi	119
(2) Yabancı Boşanma Kararına Dayanan Alacak Talepleri Bakımından Zamanaşımı Süresinin TBK m. 153/6 Uyarınca Tanıma-Tenfiz Kararının Kesinleştiği Tarihe Kadar Durması Gerekçesi.....	120
d. Doktrinde İleri Sürülen Görüşler	123
e. Zamanaşımı Hükümlerinin Koruduğu Menfaatler Yönünden Değerlendirme	127
(1) Yabancı Boşanma Kararına Dayanan Alacak Davalarına İlişkin Zamanaşımı Süresinin Yabancı Boşanma Kararının Kesinleştiği Tarihte Başlatılması Görüşü Hakkında Değerlendirme	128
(2) Yabancı Boşanma Kararına Dayanan Alacak Davalarına İlişkin Zamanaşımı Süresinin Yabancı Boşanma Kararına İlişkin Tanıma-Tenfiz Kararının Kesinleştiği Tarihte Başlatılması Görüşü Bakımından Değerlendirme	129
f. Nihai Değerlendirme ve Görüşümüz.....	130
g. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 29.11.2023 tarihli İçtihadında Benimsenen Güncel Yaklaşım.....	133
SONUÇ	139
KAYNAKÇA.....	151